

Universitat Autònoma
de Barcelona

Informe del rector al Claustre

22 de maig de 2014

Benvolguts membres de la Mesa del Claustre, benvolguts claustrals de la UAB,

En primer lloc, vull donar la benvinguda a tots els membres del Claustre i agrair-vos la participació en aquest òrgan de representació de la nostra universitat.

Centraré l'informe d'avui en els eixos de més actualitat i que més han preocupat, en les darreres setmanes, la comunitat universitària entesa en un sentit ampli: la de la UAB, per descomptat, però també la del conjunt del sistema universitari català i espanyol, com a conseqüència d'esdeveniments que estan afectant aspectes nuclears del sistema.

Un dels temes més preocupants ha estat la política que ha endegat i continuat un any més el Ministeri en relació amb les beques per als estudis de grau. Com ja sabeu, els requisits per accedir-hi s'han endurit i han posat en greu perill un principi bàsic que havia estat una part central del sistema, el principi d'igualtat d'oportunitats, un principi que està recollit a la mateixa Constitució, però que l'hauria fins i tot de transcendir, ja que és un principi bàsic d'equitat en qualsevol societat avançada.

Els nous criteris barregen els ajuts per equitat amb els ajuts per mèrits, dos aspectes que molt probablement haurien d'anar separats. Encara que es poguessin sumar, per conjugar al màxim les possibilitats d'accés al sistema universitari amb els incentius pels resultats destacats dels estudiants, en cap cas s'haurien de substituir en part l'un a l'altre, tal com està passant a la pràctica amb la fórmula d'assignació inventada actual.

La Conferència de Rectors es va expressar en contra del Reial decret al Consell d'Universitats, amb l'excepció del rector de la Universitat Menéndez Pelayo, que va ser l'únic que s'hi va mostra a favor (val la pena recordar que en aquesta universitat el rector és nomenat directament pel ministre d'Educació). I per comunicar a la societat el posicionament de les universitats es va llegir una declaració simultània de la CRUE, el 30 d'abril, a totes les universitats espanyoles: les públiques i, per primera vegada, també les privades.

Que el principi d'igualtat d'oportunitats en l'accés i la permanència a la universitat queda afectat, ho demostra el fet que ha canviat el concepte d'accés a beca entès com un dret subjecte a uns requisits a la realitat, ja que ara es produeix una competència entre els estudiants de tot Espanya i el valor assignat a la beca depèn d'aquesta competència. En termes pressupostaris, el model anterior era un model obert: el sistema era de reconeixement d'un dret i en conseqüència el pressupost ministerial s'ampliava automàticament amb crèdits pressupostaris extraordinaris per sobre de la partida inicial, per fer front precisament al compliment d'aquests dret. Això ja no passa, la partida fixada ara és inamovible, independentment de quantes persones sol·liciten beca i satisfan els criteris. Si el nombre real de becaris supera el previst, cosa provable en la situació de crisi actual, la partida no es toca i es reparteix l'import entre el total de concessions.

Aquesta és la realitat que explica la caiguda del valor mitjà de les beques concedides en relació amb anys anteriors. L'afirmació del Govern que «nunca ha habido tantos recursos para becas» és fal·laciosa, perquè compara els valors pressupostats inicialment i no els valors liquidats, que són els que permeten fer un *benchmarking* rigorós. En conseqüència, la Conferència de Rectors ha demanat les dades de liquidació pressupostària, que són les dades reals d'assignació efectiva de recursos per a beques.

La Secretaria d'Universitats, que té a disposició dades globals del sistema, ha fet una estimació per saber de quin ordre de magnituds estem parlant. La xifra pressupostada per al 2014 és inferior en uns 200 milions a la xifra liquidada el 2013. L'impacte negatiu sobre el sistema universitari català s'estima en uns 12 milions d'euros, aproximadament, amb una reducció de la part fixa de la beca que no ha estat

compensada per la part variable. A la reducció en l'assignació, calculada en uns 300 euros de mitjana, s'hi ha de sumar la lentitud de resolució del procediment, que any rere any es fa més complicat, feixuc; tot plegat fa evident la poca capacitat del Ministeri per gestionar el sistema de beques, un sistema que és pressupostàriament insuficient, conceptualment complex, organitzativament ineficaç i en desacord amb el principi d'igualtat d'oportunitats.

Un altre aspecte que està en debat és un tema que va sortir a la darrera sessió del Consell Interuniversitari de Catalunya, ara fa uns deu dies. Es tracta d'un tema molt delicat, per les conseqüències d'abast global que comportaria i també per la manera com el Govern de la Generalitat l'ha tramitat. En la Llei de 27 de gener de 2014 d'acompanyament dels pressupostos de la Generalitat, hi apareix un article, el 211, pel qual s'intenta obligar les universitats catalanes a no atorgar el títol de grau als estudiants que no demostrin un coneixement d'un nivell B2 d'una tercera llengua, fins i tot si es tenen tots els crèdits dels plans d'estudis aprovats. Es vol que s'apliqui aquest requisit a tots els estudiants que inicien els estudis a partir del proper curs, 2014-2015.

El Govern té, sens dubte, tota la legitimitat per intentar resoldre un problema greu de manca de coneixement de terceres llengües a la nostra societat, una situació que produeix handicaps i desavantatges seriosos en un mercat laboral que cada vegada és més global i més competitiu. No es discuteixen els objectius que pugui tenir el Govern, però sí que es qüestionen els procediments, els instruments escollits, i com i en qui recauran directament les conseqüències d'aquesta mesura, en cas que s'apliqui.

Quant als procediments, entenem que hi ha una invasió competencial de la Generalitat. La mateixa Constitució reconeix l'autonomia universitària en l'article 27.10; la *reconeix*, no la concedeix, i aquesta distinció és rellevant i cal tenir-la en compte. La Llei orgànica d'universitats, en l'article 2.d, atribueix a les universitats la potestat de dissenyar els plans d'estudis de les titulacions oficials; l'article 35 de la mateixa llei atribueix al Govern de l'Estat la potestat d'establir les directrius i les condicions per obtenir una titulació oficial i que ha de tenir validesa en tot el territori de l'Estat, no només a Catalunya; a més a més, l'Estatut de l'estudiant universitari (Reial

decret 1791/2010) estipula en els articles 5 i 7 que no es poden exigir requisits per a l'assoliment i l'avaluació objectiva dels quals no s'hagin posat els mitjans ni s'hagin fet les actuacions necessàries.

Entenem que la universitat no és l'instrument ni hauria de ser el lloc per imposar aquesta mesura. El procés d'aprenentatge de terceres llengües s'ha de dur a terme en els estadis educatius previs, perquè és conegut que és en aquests estadis educatius previs que s'estan produint resultats d'aprenentatge de terceres llengües francament millorables i és, per tant, en aquests estadis formatius que aquest problema s'ha de resoldre. És a l'entrada a la universitat que els estudiants haurien de tenir ja el nivell B2 i no a la sortida, i molt menys com a requisit *sine qua non* per aconseguir la titulació, al marge d'haver superat tots els crèdits establerts als plans d'estudis.

D'altra banda, hi ha sens dubte una forta correlació socioeconòmica, i de signe positiu, entre nivells de renda i coneixement de terceres llengües. Una mesura unilateral com la que es vol imposar a través de la Llei d'acompanyament dels pressupostos traslladarà a les butxaques de les famílies el cost de l'aprenentatge, i especialment recaurà sobre les famílies de rendes menors. De nou, una mesura que va en la línia de seguir afeblint els que ja són més febles, socioeconòmicament parlant.

La Generalitat no té un veritable pla per resoldre aquesta mancança de la nostra societat. No té un pla amb instruments eficaços, amb horitzons temporals ben establerts i raonables, i tampoc no disposa de prou recursos per transformar decisivament els resultats del sistema educatiu allà on pertoca.

Per tot plegat, la nostra universitat es va mostrar contrària a acceptar la imposició d'aquest requisit, perquè entenem que no és competència de la Generalitat legislar i decidir sobre els continguts dels plans d'estudis universitaris. Utilitzar la Llei d'acompanyament dels pressupostos, i fer-ho fora dels circuits de diàleg habitual entre Generalitat i universitats, és una pràctica pèssima i un mal símptoma. Les coses no es poden fer d'aquesta manera i ens resistirem a acceptar aquestes ingerències

en l'autonomia universitària. Entenem que competencialment parlant el marc legal és favorable a les universitats i no renunciarem a les nostres competències.

En la declaració de la CRUE del 30 d'abril també es va voler cridar l'atenció sobre els efectes negatius i perniciosos que està exercint la taxa de reposició sobre les plantilles de les universitats i la seva capacitat de renovació. La taxa de reposició limita al 10 % la renovació de les places de professorat permanent funcionari per jubilació i al 0 % la de totes les places de PAS. La impossibilitat legal de renovar les places que queden vacants està produint de manera directa un procés de descapitalització i de manera indirecta un procés de desincentivació de la carrera acadèmica. La incertesa sobre els terminis de consolidació professional i sobre les condicions de treball està comportant un allunyament progressiu dels joves més sòlidament formats i científicament més prometedors que ha tingut mai aquest país. El cost d'iniciar una carrera professional a la universitat espanyola és, en el dia d'avui, altíssim. I en gran part per la presència imposada de les taxes de reposició sobre el personal del sector públic com a mecanisme per intentar salvar els programes d'ajust pressupostari que el Govern espanyol ha de presentar a Brussel·les cada any.

Una paradoxa cruel és que aquesta política governamental pot acabar sent una mesura més de caràcter simbòlic i aparent, tot i que no verdaderament efectiva, en la contenció de la despesa pública, però alhora pot comportar uns costos acadèmics duríssims per a les universitats, i singularment per a les universitats públiques.

El Govern no deixa fer concursos, ni d'accés a la carrera acadèmica i professional ni de promoció dins de les escales, però en canvi ningú del Govern no diu res si fem contractes interins o provisionals per cobrir les necessitats imperioses del servei, uns contractes que tenen uns costos lleugerament inferiors als dels contractes permanents, però només *lleugerament* inferiors.

Davant d'alguns globus sonda ministerials que circulen sobre la possibilitat de relaxar el coeficient de la taxa de reposició abans del proper cicle electoral, les universitats hem reclamat la desaparició de la taxa de reposició, perquè la millor taxa de reposició és aquella que no existeix. Hem demanat també, dins del marge pressupostari disponible de capítol I i que autoritza el Govern, en aquest cas el de la Generalitat,

que en té la competència, que les universitats disposem de la llibertat i de la flexibilitat per gestionar el volum autoritzat de recursos de capítol I, amb la supervisió de qui decideixi el Govern i amb el rendiment de comptes davant qui calgui. No ens fa por assumir aquesta responsabilitat, que seria un exercici real d'autonomia universitària i ens permetria, dins de les terribles estretors actuals de pressupost, un petit marge d'actuació per resoldre els problemes més apressants que ara tenim enquistats.

D'altra banda, hi ha la situació inestable i de moment encara insegura del Programa Serra Húnter, programa que d'una banda ha estat autoritzat pel Govern de la Generalitat, però que alhora està amenaçat per un procediment contenciós del Ministeri d'Hisenda. Deixeu-me fer un relat breu de la cronologia dels darrers esdeveniments sobre aquesta qüestió.

Un cop publicada la convocatòria al DOGC, al final de març, totes les universitats públiques catalanes van rebre del Ministeri d'Hisenda una sol·licitud d'informació sobre les places i l'aplicabilitat de la taxa de reposició d'aquestes. D'acord amb les instruccions rebudes des del Programa Serra Húnter i el gabinet jurídic de la Secretaria d'Universitats i Recerca, les universitats van respondre a l'escrit del Ministeri exposant els criteris amb els quals s'havia calculat la taxa de reposició per a l'any 2011, que és l'any utilitzat com a oferta pública d'ocupació per a les places Serra Húnter.

Aproximadament un mes després, el Ministeri va tornar a contactar amb totes les universitats per comunicar-los que totes havien calculat malament la taxa de reposició. L'argument central era que ja hi havia hagut concursos públics l'any 2011 i que aquells concursos ja havien exhaurit la taxa de reposició per al 2011. Efectivament, el 2011 hi va haver concursos, però van ser concursos de promoció, no d'accés a la funció pública, i per tant no hi va haver creixement del nombre de places. En aquest escrit el Ministeri exigia la retirada del Programa i advertia que, en cas que no es fes en un termini d'un mes, obriria un procés contenciós administratiu.

La Secretaria d'Universitats, mentrestant, assegurava a les universitats que negociaria amb el Ministeri per intentar resoldre el problema. Mentre això no passava,

recomanava a les universitats demanar una extensió d'un mes del període assenyalat per Hisenda per guanyar temps i poder negociar amb el Ministeri.

Actualment, sabem que el secretari d'Universitats està mantenint converses amb els ministres d'Educació i d'Hisenda per parlar del tema i negociar. Els resultats de la negociació encara no es coneixen, però s'espera una resolució de manera imminent.

Al marge del resultat final que s'acabi produint, tot el procés Serra Húnter ha estat profundament incert, inestable, llarg, feixuc, i ha posat de manifest l'escassa capacitat de la Secretaria d'Universitats per enllestir el Programa amb agilitat i en terminis raonables. El principi que regeix el programa, una taxa de reposició del 50 % de les places per jubilació, entra en conflicte flagrant amb la taxa del 10 % imposada pel Govern de Madrid per a les places de professorat de les universitats públiques.

Els fets, més enllà de les valoracions que tots podeu fer, han demostrat que aquest programa no ha estat ni està sent la solució dels problemes de personal de les universitats, uns problemes que trobem en l'accés, en l'estabilització i també en la promoció.

Continuarem demanant al Govern, des de la Conferència de Rectors, la desaparició de la taxa de reposició com a únic camí per començar a sortir de la paràlisi contractual i poder iniciar un procés de recuperació dels danys causats, que probablement serà llarg i tortuós si a la vegada no es preveu una recuperació sostinguda del finançament.

Pel que fa a possibles canvis en el marc legislatiu estatal, que implicarien una modificació de la LOMLOU, de les converses de la CRUE amb el Ministeri d'Educació s'intueix —i repeteixo: *s'intueix*— que no hi haurà una proposta global de modificació del marc legal. No sembla que el Ministeri vulgui obrir aquesta porta tot just abans del proper cicle electoral pel desgast polític que podria representar i per la necessitat de tenir majories parlamentàries àmplies que ho permetessin. Veurem aviat si aquesta intuïció, basada en tot un seguit de converses dels rectors que formen la comissió permanent de la CRUE amb el Ministeri, s'acaba confirmant.

Un aspecte en què hi ha una mica més de receptivitat del Ministeri és en la possibilitat de flexibilitzar la durada dels graus, i no es pot descartar que s'acabi obrint la porta a graus de tres anys, que és el període de referència en la majoria dels països de la Unió Europea. Aquesta flexibilització, si finalment el Ministeri es decideix a implementar-la, es podria fer a través d'un decret, de manera que no requeriria acudir al joc de les majories parlamentàries. Seria una flexibilització que cada universitat podria decidir en funció dels seus programes d'estudis i els seus plans d'ordenació docent. En tot cas, no està confirmat que això acabi passant, però sí que se sap que el Ministeri, sense demostrar un gran entusiasme, està considerant la possibilitat d'iniciar aquest canvi.

Amb referència encara al marc del sistema universitari espanyol, una subcomissió de la CRUE ha elaborat un document intern de treball sobre el model d'universitat per definir les bases mínimes de consens que hauria de tenir, en el moment que toqui si és que toca, una postura mancomunada de les universitats espanyoles. El document de treball s'articula al voltant d'un eix central, a saber, la necessitat de preservar i augmentar l'autonomia de les universitats i fer-ho en quatre àrees: la primera és l'àrea de l'autonomia financera, la segona la de l'autonomia organitzativa, la tercera la de l'autonomia acadèmica i la quarta la de l'autonomia en el desenvolupament de les polítiques de personal.

Pel que fa a *l'autonomia financera*, es reclama un model econòmic que garanteixi l'equitat del sistema, que doti les universitats de suficiència financera en línia amb els estàndards europeus, que incorpori el finançament basal de la recerca, que estableixi preus públics i beques de manera integral per garantir la igualtat d'oportunitats en l'accés i la permanència a la universitat, i que articuli una vinculació entre assignació de recursos i objectius que cal assolir en un marc pluriennal de contractes programa que haurien de ser suficients i estables.

En l'àmbit de *l'autonomia organitzativa*, es demana clarificar i distingir les decisions estratègiques de les executives per assignar les responsabilitats adequadament; es reconeix que l'elecció del rector o rectora pot ser a través d'un òrgan estratègic o per la via democràtica, i es conclou que la majoria d'universitats prefereixen preservar la via democràtica; finalment, se suggereix que es defineixin millor les responsabilitats

executives en les estructures internes i que s'articulin mínimament amb la responsabilitat global que recau sobre els rectors, que són els que han de retre comptes externs de totes les decisions, fins i tot d'aquelles que no han pres ni executat els equips rectorals.

En l'apartat *d'autonomia acadèmica* es reivindica que les universitats tenen la responsabilitat de definir l'oferta de titulacions pròpia només a partir de criteris globals d'eficàcia i eficiència que pugui marcar el Govern; i la de definir els continguts curriculars dels seus títols sense directrius externes però complint els requisits d'acreditació. I es considera que hi hauria d'haver un canvi en la filosofia de les acreditacions per arribar a una acreditació global de les institucions i no tant de les titulacions o dels processos, un per un. Aquest canvi conceptual ens apropiaria al que és habitual als països europeus, amb criteris més clars i més globals lligats a la qualitat institucional i no al detall concret d'un pla d'estudis.

Finalment, en l'apartat de *l'autonomia pel que fa a personal* es parteix del fet que la política de personal és una de les peces fonamentals del sistema universitari. Es critica el procés d'acreditació perquè tendeix a la burocratització i dificulta que candidatures de fora del sistema espanyol hi puguin participar. Es considera important que el reconeixement de la tasca d'un professor sigui global i inclogui les diverses activitats que defineixen de manera integral el perfil del professorat universitari: docència, recerca i transferència, i gestió. Es valora correctament que hi hagi una doble via de carrera acadèmica, la funcional i la contractual, que doti les universitats de flexibilitat per decidir la composició d'aquestes dues vies en el seu model. S'assenyala la complexitat i una certa rigidesa de l'actual model retributiu, en el qual no hi ha cap mena de flexibilitat en les taules salarials. Pel que fa al PAS, es posa de manifest la necessitat de disposar de prou flexibilitat perquè les universitats puguin definir un model de carrera professional que permeti que es vagin assolint les etapes de maduració professional, que han d'estar adequadament avaluades per garantir que els principis de mèrit, capacitat i resultats siguin els elements definitoris de la carrera.

També vull aprofitar per informar-vos que hem iniciat, a través de la Comissió d'Investigació, un canvi en el programa de postdocs que està finançat pels recursos

disponibles del conveni que té la Universitat Autònoma amb el Banco Santander. Proposem enfortir la tipologia contractual per retenir i incrementar el talent disponible a la Universitat obrint una convocatòria a curt termini que enllaçaria amb posterioritat amb la sol·licitud de participació de la Universitat en el programa COFUND de la Unió Europea. Com ja sabeu, aquest programa es pot catalogar com l'equivalent europeu del Programa Ramón y Cajal. Conjuminant els recursos del conveni amb els disponibles de la UE, en cas que s'acceptés la participació de la UAB, podríem arribar a doblar el nombre de contractes postdoctorals i en condicions contractuals millors que les actuals. Aquesta iniciativa d'internacionalització del programa de postdocs ens pot permetre fer un salt qualitatiu i, en part, compensar les agudes reduccions del Programa Ramón y Cajal en els darrers tres anys.

Un projecte que estem a punt d'endegar és el de dissenyar un nou model d'universitat d'estiu per apropar i estrènyer els lligams entre la universitat i l'ensenyament secundari. Aquesta iniciativa està preparada per a aquest juliol de 2014 i es farà amb caràcter experimental per aprendre dels resultats i anar-ne modulant i guiant el desplegament.

Hem iniciat també els treballs per elaborar un protocol d'intervenció en casos de violència de gènere a la UAB, tasca que coordina l'Observatori per la Igualtat com a peça del procés de desplegament del Pla per a la igualtat aprovat pel Consell de Govern de la nostra universitat.

D'altra banda, les universitats públiques catalanes han estat sotmeses en els darrers anys a una profunda transformació pel que fa a la gestió administrativa. Aquesta transformació ha suposat incorporar nous processos i ha fet molt més complexos els que ja es duïen a terme, la qual cosa ha comportat un increment molt important de les tasques i les funcions de suport tècnic i administratiu. I això s'ha produït en un moment de greus restriccions, tant econòmiques com de recursos humans. L'adaptació a l'EEES, l'increment sostingut de l'activitat de recerca (especialment la lligada als projectes europeus), la progressiva internacionalització dels nostres estudiants, l'augment de processos de control i de rendiment de comptes, per citar alguns dels factors que han incidit en aquest increment de tasques de suport, requereixen disposar d'estructures que combinin la polivalència en l'atenció als usuaris amb l'especialització tècnica necessària per oferir el servei més efectiu i

eficient. A més també és necessari incorporar noves maneres de treballar; l'experiència positiva d'alguns llocs de teletreball i una participació més activa dels treballadors en iniciatives de millora ens demostren que és possible.

Aquest panorama ens obliga a repensar les estructures de suport tècnic i administratiu actuals i a redissenyar alguns dels processos i dels sistemes de coordinació entre les estructures centrals i les territorials. Aquest és un dels compromisos adquirits al Pla director i s'hi està treballant des del Vicerectorat d'Economia i Organització, el Vicerectorat de Projectes Estratègics i la Gerència.

Els primers passos d'implantació de nous models organitzatius ja s'han fet, alguns en l'àmbit central i d'altres en els territorials. En els àmbits centrals, ja s'havien reorganitzat les antigues OPQ i IDES, que s'han integrat per crear una Oficina de Qualitat Docent, segregant les funcions de planificació i programació docent a la nova Unitat de Programació Docent. Durant aquest any, s'ha creat el gabinet de suport a l'Equip de Govern, que ha suposat una optimització de places de secretaria, i s'està en procés de crear un gabinet de suport a la Gerència, amb el mateix propòsit. Pel que fa als centres, la reorganització d'estructures de suport s'ha iniciat a Sabadell, amb la creació de tres unitats: la de Suport a la Direcció i Coordinació Docent, la de Suport a l'Alumnat i Punt d'Informació i la de Gestió Econòmica i de Projectes; per cobrir aquestes unitats s'està assignant i formant el personal necessari.

Juntament amb aquests projectes de reorganització, i amb l'objectiu de disposar del màxim de recursos possibles per oferir aquest suport tècnic i administratiu, des de la Vicegerència d'Organització s'ha elaborat un estudi sobre el PAS de suport a la recerca finançat per capítol VI, per tal d'identificar les diverses situacions d'aquest col·lectiu i, a partir d'aquí, elaborar un mapa de possibles llocs estructurals i de places que s'han d'estabilitzar, per quan sigui legalment i econòmicament factible. Aquest estudi s'ha presentat al Comitè d'Empresa, que està analitzant les dades aportades.

Abans d'acabar, vull recordar el canvi que ha tingut lloc aquesta setmana en la presidència del Consell Social, que ocuparà el Sr. Gabriel Masfurroll en substitució de la Dra. Alicia Granados. Sabem que el nou president té un compromís de treball col·laboratiu ferm i està entusiasmat amb la dedicació a la seva nova responsabilitat.

Li donem, doncs, la benvinguda i li desitgem que el treball que desenvolupi sigui ple d'èxits, i que tingui també la sort necessària, perquè si és així la nostra universitat en sortirà reforçada.

Malgrat els canvis a què hem estat abocats, alguns provinents de l'augment de la diversitat i la complexitat de tasques que es van generant al món universitari, i d'altres d'imposats directament per les restriccions pressupostàries i legals, la nostra universitat continua desenvolupant la seva feina amb un reconeixement extern cada vegada més robust, més sòlid. La reputació de la nostra universitat és un valor que ens enforteix davant la societat i davant la comunitat científica. El valor de la marca UAB és el resultat de l'esforç de totes les persones, professionals i estudiants, que compartim aquest projecte des de responsabilitats diferents, i és aquest esforç directament imputable a les persones el que ens ha permès contrarestar les adversitats i assolir resultats rellevants. La nostra força són, sens dubte, les persones que constituïm la comunitat universitària, que no sabem ni volem rendir-nos davant les adversitats.

Moltes gràcies.